

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИЛОСЬКОГО ГОРОДИЩА (ЧЕРВЕНЬ–ЖОВТЕНЬ 1993 РОКУ)

Володимир БАРАН

доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України,
провідний науковий співробітник відділу української етнології ННДІУВІ

Богдан ТОМЕНЧУК

кандидат історичних наук,
доцент кафедри етнології й археології
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Анотація. У статті аналізуються охоронні археологічні дослідження Крилоського городища, які проводилися в червні–жовтні 1993 р. Галицькою слов'яно-руською археологічною експедицією Інституту археології АН України та Івано-Франківського краєзнавчого музею під керівництвом В. Барана і Б. Томенчука. Спочатку археологами було проведено розкопки методом закладання траншей (1–4) на території с. Підгороддя вздовж р. Лукви. Науковці виявили сліди багатошарового поселення, яке датується орієнтовно початком I тис. – XIII ст. Згодом дослідники здійснили розкопки (траншея шириною 1,5 м) головного оборонного валу в урочищі Глебаня-Сад, де виявили сліди чотирьох етапів спорудження укріплень (з X ст. по пізнь середньовіччя).

Ключові слова: Україна, українці, давній Галич, Крилоське городище, археологічні дослідження, артефакти.

Польові розкопки Крилоського городища в с. Крилос Галицького району Івано-Франківської обл. здійснювалися Галицькою слов'яно-руською археологічною експедицією Інституту археології АН України та Івано-Франківського краєзнавчого музею в червні–жовтні 1993 р. Основні роботи проводилися студентами-практикантами II курсу історичного факультету Прикарпатського державного університету ім. В. Стефаника та семінаристами Духовного інституту. Керівник практики – викладач І. Кочкін. Експедиція працювала на кошти, виділені управлінням культури Івано-Франківської обласної держадміністрації.

Метою досліджень експедиції стало, в першу чергу, обстеження методом закладання шурфів і траншей західних околиць давнього Галича I, зокрема, вздовж обох берегів р. Лукви (в межах старих сіл Підгороддя та Четверки). В останні роки тут, на поверхні, нами була зібрана слов'янська і давньоруська кераміка. Звідси походять і близько 10 випадкових знахідок фібул (колекція проф. М. Фіголя).

Спочатку археологами було проведено розвідкові розкопки методом закладання траншей (1–4) на території с. Підгороддя вздовж р. Лукви. Науковці виявили сліди багатошарового поселення, яке датується орієнтовно початком I тис. – XIII ст.

Траншея № 1 розміром 19x2 м (орієнтація пд.–пн.) закладена на віддалі 1 км на захід від крайніх хат с. Підгороддя, в ур. Над стінкою, біля старої силосної ями. Траншея розміщена на східній периферії багатошарового поселення фракійського гальштату, черняхівської культури та Давньої Русі, розташованого на високому лівому березі старого річища р. Лукви. Поселення тягнеться вздовж цього берега до центру с. Підгороддя. Траншея показала, що ця ділянка поселення сильно перекопана і культурний шар знятий під час спорудження та засипки силосної ями. Жовта материкова глина залягала вже на глибині 10–15 см. У траншеї знайдено всього 22 фрагменти кераміки. Більшість з них належало до черняхівської культури та Давньої

Русі (XII–XIII ст.). Декілька маловиразних фрагментів відносяться до культури фракійського гальштату.

Траншея № 2 розміром 17x2 м (орієнтація пн.–пд.) закладена на пн.–зх. від крайніх хат с. Підгороддя і 70 м на захід від високовольтного стовпа, в ур. Над корчмою.

Стратиграфія: зверху – дерновий шар (20 см). Нижче (20–40 см) – темний шар, який переходить у передматерик і в материк (-0,8 м). У стінках траншеї простежується глиняна обмазка, вуглики, фрагменти кераміки. На глибині 0,5 м від сучасної поверхні в 2,3 м від південного краю траншеї розміщено фрагмент вогнища, яке заходить у західну стінку розкопу. В траншеї і над вогнищем зустрічалась як давньоруська, так і фракійська кераміка. На глибині 0,65 м від поверхні виявлено систему меліоративних труб.

Таким чином, матеріал двох траншей, закладених на високому березі старого річища р. Лукви, дає можливість стверджувати про існування тут великого багатошарового поселення культури фракійського гальштату, черняхівської культури та Давньої Русі. Розташування поселення на віддалі 1 км від Крилоського городища свідчить про перспективність дальших широких досліджень. У XII–XIII ст. поселення були частиною посаду та округи давнього Галича.

Траншея № 3 розміром 12x2 м (орієнтація зх.–сх.) закладена на правому березі р. Лукви, на віддалі 5 м від сучасного русла, на колгоспному подвір'ї. Вона розміщена біля потрійної залізобетонної опори високовольтної лінії. У ній не виявлено культурного шару. Тут наявний 2-метровий шар намулу сірого кольору, який закінчується шаром гальки старого русла ріки. Між камінням знайдено лише один фрагмент сильно обкатаного ліпного черепка, можливо, часу бронзової доби.

Траншея № 4 розміром 8x2 (орієнтація зх.–сх.) закладена в 100 м на схід від траншеї № 3. Стратиграфія: зверху залягав потужний (100 см) шар світло-сірого намулу. Під ним знаходився культурний шар XII–XIII ст. товщиною 45 см, в якому знайдено фрагменти кераміки та

тваринні кістки, шматки обмазки тощо. Нижче залягав передматерик (сірий глинистий) товщиною 40 см, який переходив у жовтий материк.

Таким чином, траншеї № 3 і № 4, які закладено на правому березі р. Лукви під Крилоським городищем, показали наявність культурного шару лише XII–XIII ст., який був перекритий потужним шаром намулу від частих паводків, що затоплювали цю низьку надзаплавну терасу.

Згодом українські археологи продовжили обстеження, картографування Крилоського городища та його околиць, здійснили розвідкові розкопки (траншея шириною 1,5 м) головного оборонного валу в урочищі Плебаня-Сад і виявили сліди чотирьох етапів спорудження укріплень (з X ст. по пізні середньовіччя). Всі укріплення були спалені.

Ще у 1970–80-х роках експедицією Інституту суспільних наук (м. Львів) спільно з Івано-Франківським краєзнавчим музеєм (кер. В. Ауліх) проводились дослідження в ур. Сад центрального майданчика Крилоського городища. Було закладено ряд невеликих розкопів та серію траншей, зокрема, в пд.-зх. частині майданчика. Однак експедиція не зробила розрізу головного оборонного валу, хоча один із найбільших розкопів пройшов по його північній частині (підніжжя валу) і повинен був виявити залишки спалених клітей, які до нього прилягали. Судячи з планів, вміщених у звітах В. Ауліха, він прийняв глиняну підсипку над клітьями за материк і не дійшов, таким чином, до глибини, на якій добре читається конструкція валу з багаторазовою підсипкою над різночасовими згорілими будівлями.

Отже, виникла потреба пов'язати розкопані ділянки в урочищі Плебаня-Сад з валом і могильником. З цією метою в 1993 р. Галицькою слов'яно-руською археологічною експедицією було закладено розвідкову траншею.

Траншея розміром 26x1,5 м закладена в 4 м на південь від прирізки до траншеї, закладеної В. Ауліхом, що тягнеться зі сходу на захід (перпендикулярно до нашої і в 12 м від основного розкопу у західному напрямку).

Після зачистки траншеї до рівня материка виявлена надзвичайно складна картина нашаруванн ґрунту та конструкції валу.

У північній частині траншеї (кв. 9–10), як і в усій траншеї, до глибини 0,2 м йде задернований чорнозем. Глибше починається культурний шар із включенням різноманітних підсипок і будівельними прошарками.

У західній стінці, в кінці траншеї (кв. 10), на глибині 0,95 м від сучасної поверхні простежується яма (№ 1), яка врізана у більш ранню яму (№ 2). Її заповнення темніше, ніж ями № 2, хоч і прорізана глинистими прошарками. Діаметр ями у верхній частині – 0,60 м. Глибина від рівня виявлення – 0,65 м, а від сучасної поверхні – 1,40 м. У заповненні ями були фрагменти кераміки XII–XIII ст., однак яма № 1, швидше всього, відноситься до XIII ст., оскільки вона врізана в яму № 2 з керамікою цього ж часу.

Яма № 2 знаходиться в західній стінці розкопу. Простежена на глибині 1 м від сучасної поверхні. Її глибина – 1,40 м від сучасної поверхні і 0,40 м від рівня виявлення. Долівка ями залягає на материку, довжина ями по стінці траншеї – 2,50 м, ширина до стінки – 0,90 м. Далі вона заходить в стінку траншеї. Заповнення ями становить собою досить чистий глинистий ґрунт з вугликами у верхній частині, а подекуди і

в нижній. Яма була засипана глиною, в ній виявлено чіткі контури стовпової ями, що пов'язана з чітким темним прошарком, який поступово піднімається до глиняної обмазки спалених клітей валу. Очевидно, ця яма (стовп) пов'язана з цим прошарком. Розміри ями: діаметр – 0,35 м, глибина – 0,35 м від рівня виявлення і 1,45 м від сучасної поверхні.

Усі описані об'єкти відділяються темною сажистою полосою (прошарком) від верхніх прошарків, як і спалений шар (кліті).

Далі від ями № 2 у кв. 8 темний прошарок доходить до материка, який знаходиться тут на глибині 1,40 м від сучасної поверхні. З цього випливає, що ділянка між кв. 7–10, де відсутній похований чорнозем, а також повністю відсутній культурний шар, була спланована, а земля, можливо, використана для підсипки валу. В кв. 7 простежується незначне заглиблення в материку на 0,20 м, куди опустився і сажистий прошарок, що відділяє нижні шари від верхніх. У кв. 6, рівно посередині квадрата, починається поглиблення з культурним шаром більш раннього часу. Лінія роздільного поділу (сажистий прошарок) продовжується до спалених клітей (до лінії поділу між кв. 4–5) рівно (перевірено за допомогою рівня) і аж на границі кв. 3–4 починає різко підніматися, визначаючи нижній рівень спаленої глини клітей. Нижні шари від цієї лінії складають різні прошарки: у кв. 6 – зеленувата чиста підсипка з рідкими включеннями дрібних кусків глиняної обмазки, поодиноких каменів, вугликів, фрагментів давньоруської кераміки; глибше – материк. За 0,30 м до кільця № 6 під зеленуватою глиняною підсипкою починається полоса (товстий шар) темного чорнозему з суцільними включеннями глиняної обмазки і каміння, яке в окремих місцях навіть становить вимостку (каміння являє собою крупну гальку). Очевидно, це і є більш ранній культурний шар, засипаний при спорудженні валу. Його товщина – 25–40 см. Цей культурний шар, який у кв. 6 починається на глибині 2 м, поступово поглиблюється на відмітці 5 (кв. 5) до 2,60 м, на відмітці 4 – до 3,10 м. (Від нашої роздільної полоси глибина на відмітці 4 – до 1,60 м, на відмітці 5 – до 1 м, на відмітці 6 – до 0,35 м). У чорному шарі (кв. 4–5) на кам'яній вимостці знайдено кераміку X ст. Цей чорнозем частково опускається глибше до яру. На ньому фактично зроблені усі підсипки на різних стадіях будівництва укріплень. Над чорноземним шаром суцільна глиняна підсипка різних відтінків глини з включеннями темної землі без культурних залишків.

У кв. 5, на глибині 0,25 м від роздільного шару, 1,90 м від сучасної поверхні, вище від чорнозему на 0,25–0,40 м виявлено вогнище з добре опаленим черенем товщиною 5 см. Діаметр череня – 0,65 м. Він залягає на насипаній перемішаній глиняній землі. Чернь фіксує рівень горизонту, відзначений у розрізі сажистою лінією, яка у північному напрямку в кв. 6–7 зливається з роздільною лінією над материком. У кв. 7–10 на віддалі 0,90 м від вогнища, майже на тому ж рівні, розчищена обвуглена нижня колода нижньої стінки чітко зафіксованого зрубу. Колода залягає поперек траншеї зі сходу на захід (від стінки до стінки). Виявлена на довжину 0,80 м, ширину – 0,30 м, глибину – 0,15 м. Від колоди, в південному напрямку по стінці траншеї, йде сажистий шар товщиною 5–10 см, довжиною 3,70 м в межах кв. 3–5. Сажистий шар фіксується

в обох стінках траншеї. В східній стінці, на віддалі 1,50 м від зовнішнього краю колоди, простежено черінь вогнища (або печі) діаметром 0,45 м і товщиною 3–5 см. Можна вважати, що колода і сажистий шар – це і є залишки зрубу, що примикав до валу. Підсипка під зрубом була майже ідеально вирівняна, тому сажистий шар зрубу також рівний. Він перекритий глинистим шаром (0,25 м), на якому вже залягає роздільний шар. Колода виявлена на глибині 1,90 м від сучасної поверхні і 0,35 м від роздільного шару, вище чорноземного культурного шару на 0,95–1,20 м в напрямі до валу.

На віддалі 0,70 м від попереднього зрубу, також на підсипці валу, яка піднімається поступово вгору, зафіксовано аналогічний прошарок – залишки зрубу уже на валу. Довжина зрубу – 3,90 м, товщина шару – 5,45 см. Найтовща частина являє собою глинистий шар з насиченням суцільних включень обпаленої обмазки. На долівці зрубу у стінках траншеї є поодинокі каміння. Долівка зрубу по лінії першого кілка – 1,60 м від сучасної поверхні і від роздільного шару – 0,15 м. Від цього зрубу, який в кв. «0» закінчується залишками обгорілої колоди, іде обпалена площадка на тому ж рівні, яка опускається по валу вниз до яру. Її довжина – 1,30 м. Глибина площадки (її південного краю) – 1,60 м від поверхні. Роздільний шар в цю частину валу не заходить.

Чорноземний культурний шар, виявлений в кв. 5, опускається поступово до яру на рівень 1,70 м нижче, ніж у кв. 5. На краю яру він був підсипаний темною, а вище – глинистою землею товщиною 0,50 м, і на вирівняній площадці побудовано кріпиду – дерев'яну стіну, залишки якої виявлено у вигляді перепаленої глини і каміння. Є всі підстави вважати, що нижня кам'яна вимостка у кв. 4–5 і чорноземний культурний шар та згадана стіна (кріпиди) становлять нижній горизонт – першу стадію (IX–X ст.) побудови Крилоського городища. Товщина стіни – 1 м, висота збережених залишків – 0,50 м. Вони знаходяться у кв. 1, на глибині 3 м від сучасної поверхні, в основі валу.

Безпосередньо на роздільному прошарку, в кв. 8–10, чітко простежуються залишки житла у вигляді сажистого шару з уламками деревини, темного гумусного заповнення з включенням шматків глиняної обмазки, фрагментів кераміки XII–XIII ст. Його довжина (по стінці траншеї) – 3,30 м. Але в кінці траншеї (кв. 10) житло прорізано пізньою стовповою ямою. Долівка житла на глибині 1,20 м від сучасної поверхні по лінії 9 кілка. По лінії 10 кілка на 0,90 м у південній частині житла під стінкою розчищені залишки глиняної печі, яка чітко простежується в розрізі, в стінці. Черінь печі товщиною 3–5 см залягав на долівці. Над черенем, на висоті 10–30 см, простежено розвал куполу печі. Між черенем і куполом піч була заповнена темною землею і глиною. У заповненні житла виявлено кераміку XII–XIII ст. Наявність вугликів і шматків спалених плах на долівці та у його заповненні підтверджує, що це був напівземлянковий зруб. Можливо, житло перебудовувалось. У його нижній частині було щільне заповнення, над яким йде вуглисто-глиняний (глина опалена) прошарок, над яким рихле заповнення з включенням дрібних кусків обвугленого дерева. За описаним житлом над роздільним шаром (кв. 8–5) тягнеться глинисто-земляна підсипка товщиною 20–40 см. Вона фактично у південному напрямку доходить до підшви оборонного зрубу

(обпалений шар), утворюючи зрівняну площадку перед зрубом. Підсипка злегка піднімається вгору у привальній частині. Очевидно, вона готувалась спеціально під оборонний вал як частина його конструкції. Справа в тому, що якраз у кв. 5–6 досить різко поглиблювалася площа (давня поверхня), тому необхідно було засипати цей видолонок, який на рівні давньої поверхні, тобто під роздільним шаром, вимощений камінням. Підсипка мала включення кераміки, кусків обмазки, дрібної гальки, навіть кусків скла. Закінчується підсипка таким сажистим прошарком, який фактично покриває її по всій довжині.

У кв. 5–1 (1–5) від описаної вище підсипки тягнеться полоса опаленої до червоного кольору глини, яка залягає на сажистому роздільному шарі, що, безперечно, з нею зв'язаний. Ця полоса, що являє собою спалені оборонні зруби, які входять у конструкцію валу, починається рівно на кілку 5 (кв. 5) і закінчується на кілку 1. Її довжина – 7,40 м. Початок цієї горілої полоси у кв. 5 починається з обвугленої колоди діаметром 0,30 м, яка простежена в обох стінках траншеї. Товщина горілої полоси – 15 см, над стовповою ямою в кв. 3 – 60 см, в середній частині і вище по валу вона звужується. З обох боків (нижнього і верхнього) завершується прошарком згорілих плах-когод, можливо, це підлога і верхнє перекриття зрубів. Між кусками опаленої глини є вуглики і попіл, зустрічаються куски перепаленої повторно кераміки. Є всі підстави вважати, що це згорілі кліти на поверхні валу. Глибина горілого шару на кілку 5 – 1,50 м, 4 – 1,40 м, 3 – 1,30 м, 2 – 1,05 м, 1 – 0,95 м. Закінчується цей горілий шар обвугленою колодою діаметром 0,35 м, що простежується в обох стінках траншеї. Згадана колода є фактично частиною зрубу, що стояв уже на вершині валу. Це досить добре вдалося простежити, оскільки під західною стінкою розчищено кут зрубу з поперечною колодою, що залягала в опаленій глині (вздовж західної стінки траншеї) в північному напрямку (до кв. 2) довжиною 1,5 м. Слід додати, що цей зруб разом з глиняною обмазкою відділяється від горілого шару і становить ніби окрему кліть шириною 1,5 м. Глибина залягання – 0,82–0,90 м від сучасної поверхні, тобто повністю відповідає глибині горілого шару, що свідчить про їх одночасність та конструктивну єдність. Цей згорілий шар піднімається від площі городища вгору і залягає разом з сажистим роздільним шаром на валу. Насип валу складається з (поперемінно) глинистих і глинисто-земляних полос, які від площі городища піднімаються вгору до вершини валу, а потім різко (від зазначеної колоди) опускаються вниз до яру. Але від опаленого шару шириною 2,5 м була рівна площадка. У розрізі зазначено три полоси. Вони (тобто підсипка) ідуть вниз по берегу яру, тому доведеться продовжити в південному напрямку вниз в польовому сезоні 1994 р.

По вершині валу траплялися крупні фрагменти (куски обмазки), ближче до площі городища у північному напрямку – дрібніші куски обмазки. В середині горілого шару також простежуються горілі прошарки. За колодою, в південному напрямку, вже йдуть полоси глини та глинистої темнуватої землі (різко вниз), очевидно, паралельно до берега яру.

Частина валу на вершині має рівну площу шириною 2,3–2,5 м, імовірно, вона була основою дерев'яних укріплень. В середній частині нами

було виявлено сліди ями від товстого стовпа, можливо, від більш пізніх укріплень.

Таким чином, горілий шар пустотілих зрубів і підсіпка валу під ним являє собою другий горизонт споруджених укріплень, що відповідає за часом розквіту Галича як столиці Галицько-Волинської землі. Поки що важко сказати, коли були спалені зруби: в час татарської навали чи дещо раніше, в процесі боротьби з уграми чи міжусобних воєн. В усякому разі на ділянці житлової площі городища під валом культурний шар, що знаходиться вище прошарків, що відповідають горілому горизонту і не перевищують 20–30 см товщини, значно потужніший, товщиною 0,7–1,20 м. З цього випливає, що життя на городищі після спалених зрубів тривало ще довго, що позначається інтенсивними матеріальними рештками.

Верхні шари на житловій площі городища (к. 5–10), що пов'язуються з новою підсіпкою і ремонтом валу, який ми трактуємо як третю, останню, стадію його функціонування, включають фрагменти житлових і господарських будівель, часто прорізаних пізніми ямами. Вони досить чітко простежуються в обох стінках траншеї у вигляді прошарків шматків обпаленої глини, обвугленого дерева, великої кількості кераміки XII–XIII ст., а у верхніх шарах – і пізньосередньовічної.

Починаючи з кілка 5 до кілка 3, над горілим шаром зрубів на темній земляній підсіпці розчищено кам'яну вимостку, яка добре простежується в обох стінках траншеї довжиною 4 м. Вона піднімається від житлової ділянки вгору по валу. По кілку 5 каміння залягає на глибині 0,65 м від поверхні, по кілку 3 – 0,30 м. Очевидно, це був останній ремонт валу.

По вершині валу, над попередньою площадкою, простежено шар дрібної гальки на глибині 20–25 см від сучасної поверхні і шириною до 2 м. Це, очевидно, нова площадка, на якій стояли вже останні пізньосередньовічні укріплення.

Таким чином, можна зробити такі висновки:

– у X–XI ст. на території найбільшого майданчика Крилоського мису (городища) подала

потреба спорудити потужну оборонну лінію, яка б захищала з напільного (південного) боку поселення. Проте тут було часткове пониження рельєфу над природним яром. У зв'язку з цим стало необхідним зробити нарощення вздовж південного краю майданчика шляхом насипання земляного валу, який би вирівняв дану площу під оборонні конструкції. Так був споруджений земляний насип шириною до 14 м і висотою 2 м. На вершині земляного валу споруджується оборонна дерев'яна зрубна стіна шириною 3–3,5 м. Зовні проходив земляний укіс шириною 1,5 м. На віддалі 1 м від нього побудовано ще одну зрубну стіну шириною 3–3,5 м. Стіни складались з окремих пустотілих зрубів, пристосованих для житлово-господарських та військових цілей. В одному з останніх зрубів виявлено вогнище. Ці укріплення згоріли приблизно в XI ст.;

– в історії Крилоського городища зафіксована коротка перерва в замешканні гори, від якої залишився стерильний прошарок товщиною 10–15 см;

– приблизно в XII ст. знову відновлюються оборонні споруди городища. Вершина валу нарощується на висоту до 1 м і шириною 2,5 м. На ньому будують нову оборонну стіну, а з внутрішньої сторони споруджується потужна зрубна стіна (з окремих клітей). Ширина стіни – 7 м. Зовнішня стіна вкопана у вал на 0,6 м, внутрішня – на 0,3 м. Біля стіни роблять значну підсіпку на 0,3–0,5 м, на якій споруджують окремі житлово-господарські будівлі з печами. Останні вже стояли на майданчику городища. Десь у XIII ст. укріплення згоріли; згодом укріплення знову відновлюються. На місці згорілих зрубів нарощується земляний вал, будуються нові оборонні стіни, до яких з внутрішньої сторони прилягає кам'яна доріжка шириною 3–3,5 м. Проте і ці укріплення скоро були знищені;

– після запустіння, приблизно у XVI ст., будуються нові укріплення, але вже значно слабші. На вершині валу від них залишились лише сліди кам'яної доріжки.

Владимир Баран

Богдан Томенчук

Археологические исследования Крылосского городища (июнь–октябрь 1993 года)

Аннотация. В статье анализируются охранные археологические исследования Крылосского городища, проводившиеся в июне–октябре 1993 г. Галицкой славяно-русской археологической экспедицией Института археологии АН Украины и Ивано-Франковского краеведческого музея под руководством В. Барана и Б. Томенчука. Сначала археологами были проведены раскопки методом закладки траншей (1–4) на территории с. Подгородье вдоль р. Луквы. Ученые обнаружили следы многослойного поселения, которое датируется ориентировочно началом I тыс. – XIII в. Впоследствии исследователи осуществили раскопки (траншея шириной 1,5 м) главного оборонительного вала в урочище Плебаня-Сад, где обнаружили следы четырех этапов возведения укреплений (с X в. по позднее средневековье).

Ключевые слова: Украина, украинцы, древний Галич, Крылосское городище, археологические исследования, артефакты.

Volodymyr Baran

Bohdan Tomenchuk

Archaeological Researches of Krylos Ancient Settlement (June – October, 1993)

Annotation. The article is devoted to analysis of protective archaeological researches of Krylos ancient settlement conducted in June – October, 1993 by Galician Slavo-Rus archaeological expedition of Institute of Archaeology of Ukrainian Academy of Sciences and Ivano-Frankivsk Local History Museum under the supervision of V. Baran and B. Tomenchuk. Firstly archaeologists having used method of digging trenches (1–4) excavated in Pidgorodya village along the Lukva River. Researches founded traces of multilayered settlement dated beginning of the 1 millennium – XIII centuries. Later archaeologists excavated (trench of 1,5 meters wide) main defense dike in ravine Plebanya-Sad where they located traces of four stages of constructing fortifications (since X century till late Middle Ages).

Key words: Ukraine, Ukrainians, ancient Halych, Krylos ancient settlement, archaeological researches, artifacts.